

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

УДК 37.037(075.3)(477.54)

МАСЛЯК І. П., МАМЕШИНА М. А., ЖУК В. О.

Харківська державна академія фізичної культури

Стан використання інноваційних підходів у фізичному вихованні обласних загальноосвітніх навчальних закладів

Анотація. Мета: визначити відношення та ступінь готовності вчителів фізичної культури обласних загальноосвітніх навчальних закладів до використання інноваційних підходів у навчально-виховному процесі. **Матеріал і методи:** у дослідженні приймало участь 29 вчителів фізичної культури м. Ізюм та Ізюмського району Харківської області. Використовувались наступні методи: теоретичний аналіз і узагальнення наукової літератури, опитування, математична статистика. **Результати:** встановлено позитивне ставлення вчителів фізичної культури обласних шкіл до інноваційних педагогічних підходів; визначено, що тільки близько 50% вчителів використовують їх у навчальному процесі. Виявлено, що більшість вчителів прагнуть збагатити свій педагогічний досвід, але при цьому відчувають дефіцит науково-методичної літератури, спрямованої на підвищення рівня їх професійної майстерності. **Висновки:** визначено позитивне ставлення вчителів обласних загальноосвітніх шкіл до впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес, але вони виявились недостатньо підготовленими до інноваційної діяльності.

Ключові слова: фізичне виховання, сучасні інноваційні технології, вчитель фізичної культури, загальноосвітні навчальні заклади.

Вступ. Необхідною умовою прогресу сучасного українського суспільства є розвиток людини. Майбутнє нашої держави полягає у наших дітях, які повинні бути здоровими як духовно, так і фізично. Тому питання підвищення загального рівня здоров'я нації, і насамперед підростаючого покоління, є сьогодні одним із головних пріоритетів держави. Але останнім часом в Україні визначилась проблема, яка перешкоджає покращенню здоров'я дітей і підлітків. Це – непопулярність серед молоді здорового способу життя у цілому і, зокрема, заняття фізичною культурою та спортом, уроків фізичної культури [2; 4; 5; 11].

Аналіз розвитку сучасної системи шкільної освіти свідчить про те, що навчально-виховний процес у загальноосвітніх школах перевантажений предметами, які розвивають тільки розумові здібності, і не завжди враховує зниження рівня фізичного розвитку сучасних дітей, погіршення стану їхнього здоров'я. Розв'язання проблеми збереження здоров'я та забезпечення гармонійного розвитку дітей у навчальних закладах є актуальним питанням і має практичний інтерес. Тому фахівцям фізичного виховання висуваються нові вимоги, які потребують впровадження сучасних інноваційних технологій у процес фізичного виховання загальноосвітньої школи [3; 7].

Сучасні науковці зазначають, що існуюча система фізичного виховання в Україні не досягає поставленої мети – зміцнення здоров'я населення, оскільки спостерігається збільшення дітей з хронічними захворюваннями. Сучасний традиційний урок фізичної культури забезпечує у середньому до 20% необхідної тижневої рухової активності, а близько 50% дітей не мають стійкого інтересу до занять фізичними вправами. Тому актуальним питанням є пошук інноваційних технологій організації фізкультурної освіти у загальноосвітніх навчальних закладах, особливо навчальної діяльності, де панує стандартний підхід, розрахований на середнього учня. Основним принципом діяльності вчителя фізичної культури повинно бути прагнення до органічної єдності та відповідності індивідуальних

особливостей біологічного, статевого, вікового розвитку і системи засобів, методів, форм фізичної підготовки [1; 6].

Основним ресурсом втілення інноваційних технологій у процес фізичного виховання є вчитель фізичної культури. Будуючи свою систему знань, вчитель повинен володіти педагогічними, інформаційно-комп'ютерними технологіями, орієнтуватися у широкому спектрі сучасних інновацій і вміти впроваджувати їх у навчальний процес. На сучасному етапі для інноваційного прориву державної освіти необхідна скоординована робота з підготовки нових педагогів, педагогів-дослідників, педагогів-новаторів.

Відношення і готовність педагогічних кадрів до інноваційної діяльності у професійній сфері базується на компетенції щодо інноваційних підходів і практичному знайомстві з різними варіантами їх застосування. Готовність вчителя фізичної культури до інновацій відображається у призмі відношення педагога до нововведень, учнів і особистої навчальної діяльності. На думку фахівців, основними компонентами готовності до інноваційної діяльності викладачів з фізичної культури є стійка мотивація до інноваційної діяльності, націленість на пошук нових технологій для більш ефективного вирішення професійних завдань; рівень розвитку знань та умінь з проведення занять з фізичної культури, творче мислення тощо [9; 10].

Однак питання формування і розвитку готовності педагогічних кадрів різного рівня до інноваційної діяльності представлена недостатньо повно.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконується згідно з Тематичним планом науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури на 2013–2015 рр. за темою 3.5.29 «Теоретичні та прикладні основи побудови моніторингу фізичного розвитку, фізичної підготовленості та фізичного стану різних груп населення».

Мета дослідження: визначити відношення та ступінь готовності вчителів фізичної культури обласних загальноосвітніх навчальних закладів до використання інноваційних підходів у навчально-виховному процесі.

Матеріал і методи дослідження. Вивчення відношення і готовності до інноваційної діяльності та впровадження сучасних новітніх технологій у процес фізичного виховання загальноосвітніх навчальних закладів проводилось серед вчителів фізичної культури м. Ізюм та Ізюмського району Харківської області. В опитуванні приймало участь 29 чоловік віком від 19 до 58 років, які мають стаж роботи за спеціальністю від 1 до 32 років. Для здійснення дослідження використовувались наступні *методи*: теоретичний аналіз і узагальнення наукової літератури, анкетування, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. У результаті дослідження, яке проводилось на підставі опитування вчителів фізичної культури про відношення їх до інноваційної діяльності, виявлено, що 97% опитуваних визначили своє позитивне ставлення до застосування новітніх технологій у навчальному процесі. На жаль, 3% вчителів байдуже ставляться до цього питання і вважають його неважливим.

Вивчаючи питання, чи використовують вчителі інноваційні підходи на заняттях з фізичної культури і які саме – 38% вчителів зазначили, що взагалі не впроваджують у навчальний процес новітніх технологій, 62% респондентів відповіли ствердно, з них 34% опитуваних вказали, що застосовують диференційоване навчання, фітнес і аеробіку, 3% відео і Інтернет-технології, 3% міжпредметні зв'язки, 7% природні засоби; 15% вчителів не змогли конкретизувати, які саме інноваційні підходи вони використовували у навчальному процесі, унаслідок чого ми схильні вважати, що цей відсоток опитуваних ніяких інноваційних засобів на уроках з фізичної культури не використовує.

У ході опитування нами визначено, що 14% викладачів у навчально-виховному процесі звертаються до авторських програм. При цьому ми виявили тільки одне посилання на авторську програму (програму Стрельнікової). Більша кількість респондентів (86%) відповіли, що не мають такої потреби. Таким чином, можна зазначити, що більшість вчителів фізичної культури позитивно ставляться до застосування інноваційних підходів у навчальному процесі з фізичного виховання в школі, однак значно менша кількість фахівців упроваджують їх у практичну діяльність.

Аналіз відповідей стосовно питання щодо забезпечення вчителів науково-методичною літературою, яка допомагає збагаченню знань науковою інформацією, дає можливість ознайомитись з інноваційними технологіями, показав, що 62% респондентів мають велику потребу в даному методичному забезпеченні, оскільки недостатньо обізнані у питаннях існуючих сучасних технологій та методик. І тільки 38% вчителів вважають, що вони достатньо забезпечені науково-методичною літературою, яка допомагає їм в практичній діяльності.

Важливою для нас також була інформація про те, якою науково-методичною літературою забезпечені вчителі фізичної культури. Аналіз отриманих даних показав, що 31% опитаних мають потребу в методичних посібниках з методики навчання спортивним та рухливим іграм; 20% мають потребу в підручниках, інформаційних збірниках та відео (спрямованість літератури не визначена); 49% з відповіддю не визначились. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що на даному етапі вчителі обласних загальноосвітніх

шкіл недостатньо забезпечені науково-методичною літературою та інформаційними матеріалами, які б забезпечили можливість підвищувати їм свій теоретичний та методичний рівень і ознайомлюватись з сучасними інноваційними технологіями для більш якісної підготовки до навчальної діяльності.

Упровадження інноваційних програм передбачає спеціально організоване навчання вчителів з оволодіння сучасними педагогічними технологіями і особливостями їх втілення у навчально-виховний процес загальноосвітніх шкіл. Тому наша анкета передбачала питання про те, чи приймають вчителі участь у методичних семінарах, об'єднаннях, конференціях тощо. Аналіз відповідей свідчить, що незначна кількість вчителів (10%) взагалі не приймають участь у методичних та наукових заходах. Більша кількість респондентів (90%) підтвердили свою участь у методичних та наукових семінарах, об'єднаннях. При цьому 1 раз у місяць відвідують ці заходи 7% вчителів, 2–4 рази у півроку – 6%, 1–5 разів на рік – 40%. 37% опитуваних не вказали скільки разів вони відвідують методичні заходи. Слід зазначити, що більша кількість вчителів прагнуть до підвищення рівня професійної майстерності й ознайомлення з передовим досвідом упровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітніх шкіл.

Аналіз результатів анкетування виявив позитивну тенденцію до підвищення зацікавленості вчителів загальноосвітніх шкіл стосовно застосування новітніх навчальних та виховних технологій у процесі фізичного виховання.

Висновки:

1. У результаті проведених досліджень встановлено, що більшість вчителів фізичної культури (97%) позитивно ставляться до впровадження інноваційних технологій у навчальний процес загальноосвітньої школи.

2. Значна кількість вчителів (62%) упроваджують у навчальний процес диференційоване навчання, фітнес, аеробіку, Інтернет-технології та міжпредметні зв'язки. До авторських програм звертаються лише 14% респондентів, при цьому лише один опитуваний зміг конкретизувати назву програми.

3. Опитування показало, що значна кількість вчителів (62%) мають потребу в науково-методичній літературі, яка б забезпечила їм можливість поповнювати теоретичні знання для більш творчого підходу до навчально-виховного процесу.

4. Визначено, що 90% респондентів відвідують методичні і наукові семінари, об'єднання і прагнуть збагатити свій досвід науковою інформацією та підвищити педагогічну майстерність, ознайомитись з сучасними інноваційними технологіями.

5. На підставі аналізу отриманих даних, визначено, що впровадження інноваційних технологій у навчальний процес загальноосвітніх шкіл є актуальним і вчителі фізичної культури зацікавлені в отриманні інформації з цього питання. Однак, на нашу думку, при всьому різноманітті педагогічних інновацій цей процес виявив недостатню підготовленість вчителів до даної діяльності.

Перспективою подальших досліджень у даному напрямку є розробка електронних посібників, дистанційних тренінгів та семінарів з інноваційної діяльності вчителів фізичної культури.

Список використаної літератури:

1. Глазирін Д. Д. Основи диференційованого фізичного виховання / Д. Д. Глазирін. – Черкаси: Відлуння-плюс, 2003. – 351 с.
2. Гриньова Т. І. Визначення рівня фізичного здоров'я дітей 10–13 років, що займаються туризмом за авторською програмою «Туристське багатоборство» / Т. І. Гриньова, К. В. Мулик // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2014. – № 1. – С. 22–27.
3. Железняк Ю. Д. Инновационные перспективы подготовки педагогов по физической культуре в системе высшего профессионального физкультурного образования / Ю. Д. Железняк // Теория и практика физической культуры. – 2006. – № 4. – С. 9–12.
4. Круцевич Т. Ю. Управление физическим состоянием подростков в системе физического воспитания : автореф. дис. на соиск. науч. степени д-ра наук по ФВ и С : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Т. Ю. Круцевич. – Киев, 2000. – 44 с.
5. Круцевич Т. Ю. Методичні рекомендації з комплексного тестування фізичного стану школярів в умовах фізичного виховання загальноосвітній школі / Т. Ю. Круцевич. – Київ : Науковий світ, 2006. – 24 с.
6. Методичні рекомендації щодо підвищення ефективності різних програм фізичного виховання в школі, їх змісту та технології реалізації / [Т. Ю. Круцевич, О. Л. Балагій, Г. Г. Смоліус, О. В. Андреева]. – К. : Наук, світ, 2006. – 25 с.
7. Москаленко Н. В. Готовність вчителів фізичної культури до інноваційної діяльності / Н. В. Москаленко // Молода спортивна наука України : зб. наук. Праць. – Львів, 2006. – С. 299–301.
8. Москаленко Н. В. Интегрированные уроки в системе физического воспитания детей младшего школьного возраста : [метод. реком.] / Н. В. Москаленко, Н. М. Ломако. – Д. : Інновація, 2007. – 33 с.
9. Москаленко Н. В. Педагогічні інновації у фізичному вихованні / Н. В. Москаленко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2009. – № 1. – С. 19–22.
10. Москаленко Н. В. Інноваційні технології у фізичному вихованні школярів : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів] / Н. В. Москаленко, О. О. Власюк, В. В. Степанова, О. В. Шиян. – Дніпропетровськ : Інновація, 2011. – 238 с.
11. Мусхаріна Ю. Ю. Орієнтування майбутніх вчителів фізичної культури на зміцнення власного здоров'я / Ю. Ю. Мусхаріна, В. В. Бабак, Ю. В. Буров, С. О. Чернобай // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 12. – С. 47–52.
12. Шмелева Е. А. Учитель физической культуры в инновационном образовательном пространстве новой школы / Е. А. Шмелева // Физическая культура в школе. – 2013. – № 3. – С. 10–13.

Стаття надійшла до редакції: 20.11.2014 р.

Опубліковано: 31.12.2014 р.

Аннотация. Масляк И. П., Мемешина М. А., Жук В. О. Состояние использования инновационных подходов в физическом воспитании областных общеобразовательных учебных заведений. **Цель:** Определить отношение и степень готовности учителей физической культуры областных общеобразовательных учебных заведений к использованию инновационных подходов в учебно-воспитательном процессе. **Материал и методы:** в исследовании принимало участие 29 учителей физической культуры г. Изюм и Изюмского района Харьковской области. **Использовались следующие методы:** теоретический анализ и обобщение научной литературы, опрос, математическая статистика. **Результаты:** установлено позитивное отношение учителей физической культуры областных школ к инновационным педагогическим подходам; определено, что только приблизительно 50% учителей используют их в учебном процессе. Выявлено, что большинство учителей стремятся обогатить свой педагогический опыт, но при этом ощущают дефицит научно-методической литературы, направленной на повышение уровня их профессионального мастерства. **Выводы:** определено позитивное отношение учителей областных общеобразовательных школ к внедрению инновационных технологий в учебно-воспитательный процесс, но они оказались недостаточно подготовленными к инновационной деятельности.

Ключевые слова: физическое воспитание, современные инновационные технологии, учитель физической культуры, общеобразовательные учебные заведения.

Abstract. Maslyak I., Mameshina M., Zhuk V. The state of application of innovation approaches in physical education of regional education establishments. **Purpose:** to determine relation and degree of readiness of physical culture teachers of regional educational establishments for application innovation approaches in educational process. **Material and Methods:** in research 29 teachers of physical culture took part from town of Izum and Izum district of Kharkov region. The following methods were used: theoretical analysis and generalization of scientific literature, questioning, mathematic statistics. **Results:** it is established the positive relation of the physical culture teachers of regional schools innovation educational approaches: determined that only, approximately 50 percent teachers use their in education process. It is revealed that majority teachers strive for riding their educational experience, but doing that they feel deficit of scientific methodical literature directed to enhancing the level of their professional skill. **Conclusions:** it is determined the positive relation of teachers of physical culture of regional secondary schools to inculcate innovation technologies in educational training process, but they turned out prepared insufficiently for innovation activity.

Keywords: physical education, modern innovation technologies, physical culture teachers, secondary educational establishments.

References:

1. Glazirin D. D. Osnovi diferentsiyovanogo fizichnogo vikhovannya [Basics differentiated physical education], Cherkasi, 2003, 351 p. (ukr)
2. Grinova T. I., Mulik K. V. Slobozans'kij nauk.-sport. visn. [Slobozhanskyi science and sport bulletin], Kharkiv, 2014, vol. 1, pp. 22–27. (ukr)
3. Zheleznyak Yu. D. Teoriya i praktika fizicheskoy kultury [Theory and Practice of Physical Culture], 2006, vol. 4, pp. 9–12. (rus)
4. Krutsevich T. Yu. Upravleniye fizicheskim sostoyaniyem podrostkov v sisteme fizicheskogo vospitaniya : avtoref. d-ra nauk po FV i S [Managing physical condition of adolescents in the system of physical education : Doct. of science thesis], Kiyev, 2000, 44 p. (rus)
5. Krutsevich T. Yu. Metodichni rekomendatsii z kompleksnogo testuvannya fizichnogo stanu shkolyariv v umovakh fizichnogo vikhovannya zagalnoosvitniy shkoli [Guidelines for Comprehensive testing physical condition of students in terms of physical education secondary school], Kiiv, 2006, 24 p. (ukr)
6. Krutsevich T. Yu., Balagiy O. L., Smolius G. G., Andreyeva O. V. Metodichni rekomendatsii shchodo pidvishchennya yefektivnosti riznikh program fizichnogo vikhovannya v shkoli, ikh zmistu ta tekhnologii realizatsii [Guidelines for improving the effectiveness of various programs of physical education at school, their content and technology implementation], Kyiv, 2006, 25 p. (ukr)
7. Moskalenko N. V. Moloda sportivna nauka Ukraini [Young sports science Ukraine], Lviv, 2006, pp. 299–301. (ukr)
8. Moskalenko N. V., Lomako N. M. Integrovani uroki v sistemi fizichnogo vikhovannya ditey molodshogo shkilnogo viku [In-

tegrated lessons in the system of physical education of children of primary school age], 2007, 33 p. (ukr)

9. Moskalenko N. V. Sportivnyy visnik Pridniprova [Sports Bulletin Dnieper], 2009, vol. 1, p. 19–22. (ukr)

10. Moskalenko N. V., Vlasuk O. O., Stepanova V. V., Shiyan O. V. Innovatsiyni tekhnologii u fizichnomu vikhovanni shkolyariv [Innovative technology in physical education students], Dnipropetrovsk, 2011, 238 p. (ukr)

11. Muskharina Yu. Yu., Babak V. V., Burov Yu. V., Chernobay S. O. Pedagogika, psikhologiya ta mediko-biologichni problemi fizichnogo vikhovannya i sportu [Pedagogy, psychology and medical-biological problems of physical education and sport], 2013, vol. 12, pp. 47–52. (ukr)

12. Shmeleva Ye. A. Fizicheskaya kultura v shkole [Physical Culture in Schools], 2013, vol. 3, pp. 10–13. (rus)

Received: 20.11.2014.

Published: 31.12.2014.

Масляк Ірина Павлівна: к. фіз. вих., доцент; Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська 99, Харків, 61058, Україна.

Масляк Ирина Павловна: к. физ. восп., доцент; Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская 99, г. Харьков, 61058, Украина.

Irina Maslyak: PhD (Physical Education and Sport); Associate Professor Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0003-1306-0849

E-mail: ira.maslyak@mail.ru

Мамешина Маргарита Анатоліївна: Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська 99, Харків, 61058, Україна.

Мамешина Маргарита Анатольевна: Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская 99, г. Харьков, 61058, Украина.

Margarita Mameshina: Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0001-7397-3805

E-mail: ira.maslyak@mail.ru

Жук В'ячеслав Олександрович: Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська 99, Харків, 61058, Україна.

Жук Вячеслав Александрович: Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская 99, г. Харьков, 61058, Украина.

Vjacheslav Zhuk: Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

E-mail: zhukfv@gmail.com

Бібліографічний опис статті:

Масляк І. П. Стан використання інноваційних підходів у фізичному вихованні обласних загальноосвітніх навчальних закладів / І. П. Масляк, М. А. Мамешина, В. О. Жук // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2014. – № 6(44). – С. 69–72. – dx.doi.org/10.15391/sns.v.2014-6.013

